

Yükseköğretim Sistemimizdeki Yapısal Gelişmeler

ÜRP Kapsamında YÖK Maddeleri

Prof. Dr. Hasan Mandal

YENİ YÜKSEKÖĞRETİM SİSTEMİ YAKLAŞIMI

Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma
(Çeşitlilik)

Rekabet
(Performans Odaklılık)

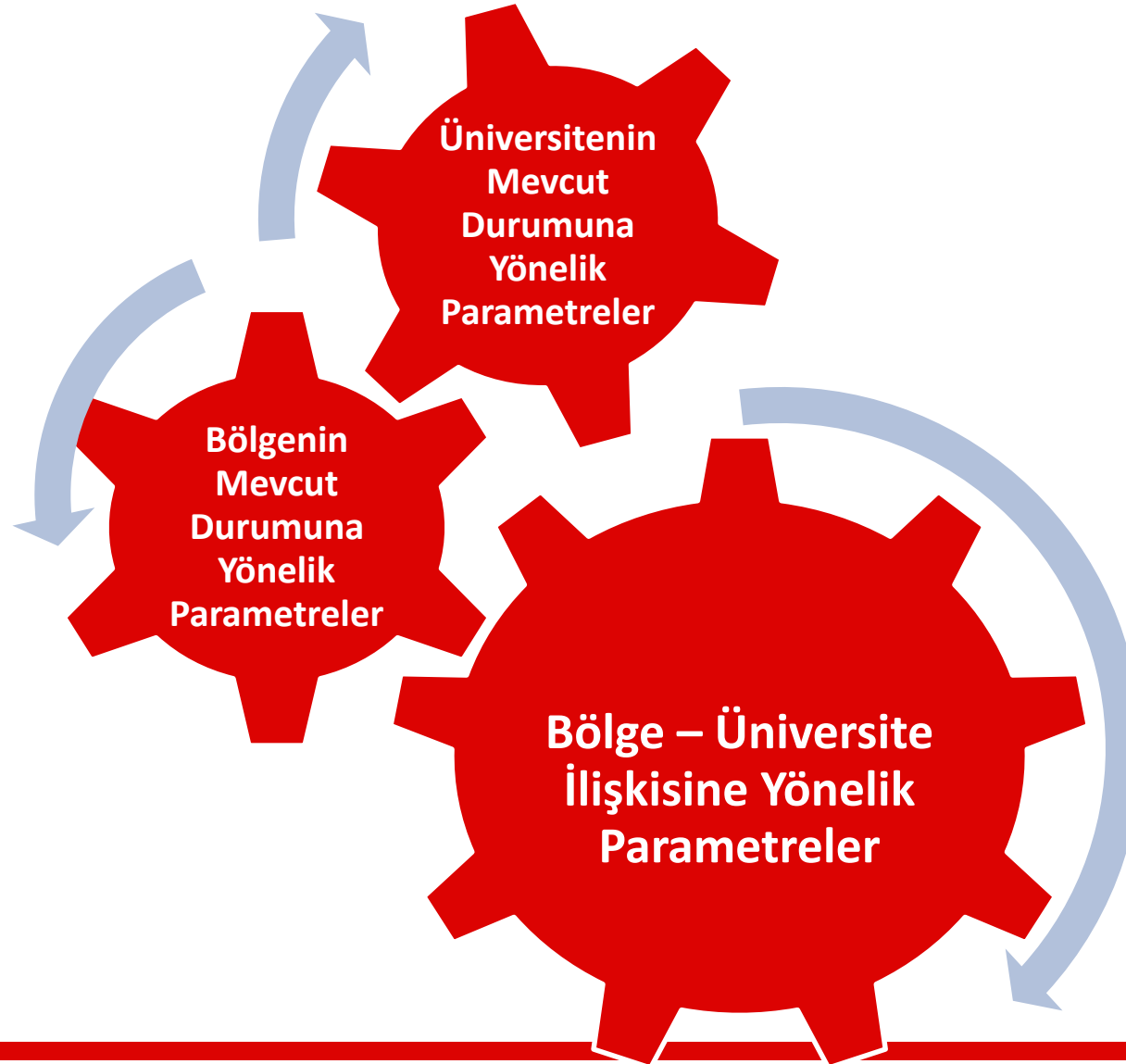

Kurumsal Özerklik
(Esnek Yönetişim)

Üniversitelerimizin
Bölgesel Kalkınma Odaklı
Misyona Farklılaşması ve İhtisaslaşması

PARAMETRELER

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

Üniversitelerimizin
Araştırma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması

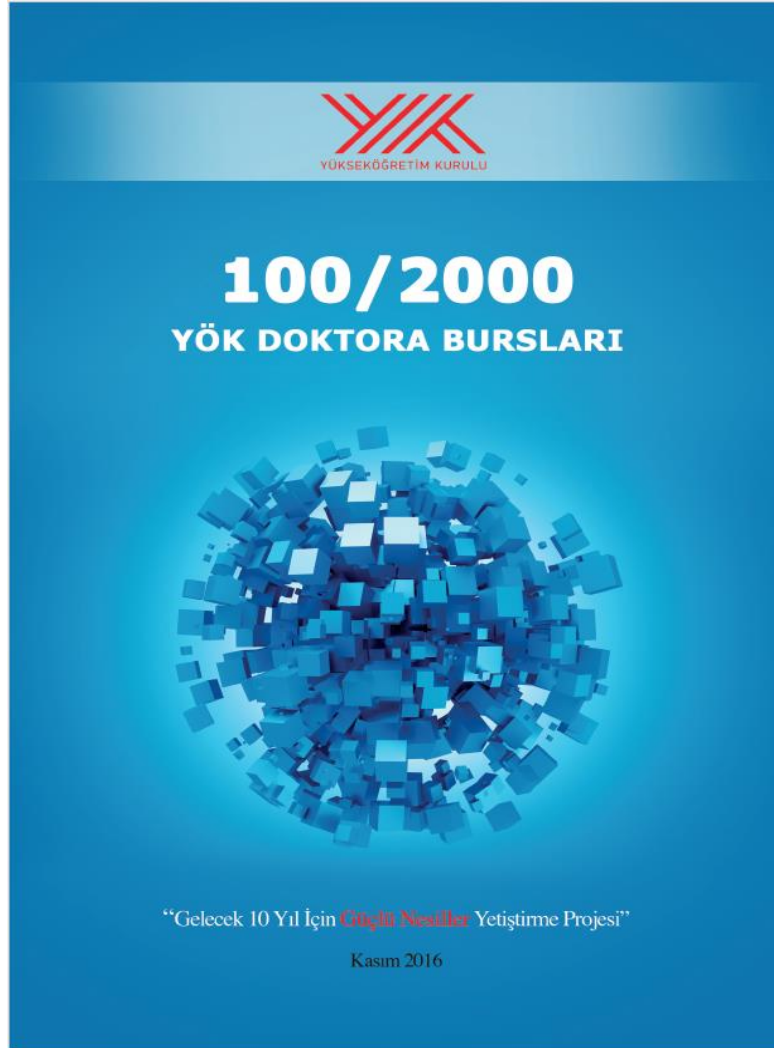
Genel anlamda üniversiteler veya özel anlamda araştırma üniversiteleri değerlendirilirken

- Üniversitelerin araştırma faaliyetlerine dair girdilerini
- Araştırma ortamını (stratejik plan ve araştırma stratejisi, kurum kültürü, kurumsal organizasyon, araştırma etik yapılanması boyutlar, akademik özerklik vb)
- Üniversitede araştırmayı destekleyen idari ve mali yönetim süreçlerini
- Üniversitede faaliyetlerin yarattığı araştırma çıktılarını
- Araştırmanın yarattığı farkı/etkiyi (iktisadi, sosyal, kültürel, bölgesel, kalkınma, sosyal politikalar açılarından sağladığı kamusal yarar olarak tanımlanabilir)

ölçebilen bir düşünce sistemi geliştirilmeli, böyle bir sistem istisnai ve özel durum ve sonuçları da kapsayacak, ancak itibar, mükemmeliyetçilik iddiaları gibi elitist ön kabulleri desteklemeyecek şekilde tasarlanmalıdır.

Doktora Derecesine Sahip İnsan Kaynaklarının Nicelik ve Nitelik Olarak
Artırılmasına
Yönelik Çalışmalar Yapılması

100 / 2000 YÖK Doktora Bursu

Projesi kapsamında;

- ✓ Ülkemiz için öncelikli alanlarda nitelikli bilgi üretmek amacıyla,
- ✓ Doktoralı insan kaynağına olan ihtiyacımızı karşılamak üzere,
- ✓ Devlet üniversitelerindeki doktora programlarında öğrenim gören öğrenciler desteklenecektir.

- İdari ve Mali Özerkliğe Sahip Yükseköğretim Kalite Kurulu Kurulması
- Yükseköğretim Kurumlarının Misyon Farklılaşması Odaklı İhtisaslaşması
- Yükseköğretim Eğitim Programları Danışma Kurulu Kurulması
- Meslek Yüksekokulları Koordinasyon Kurulu Kurulması
- MYO'ların Organize Sanayi Bölgelerinde Açılmasının Teşvik Edilmesi
- İş Yeri Odaklı Eğitimin Teşvik Edilmesi
- BAP Projelerinden Tezli Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerin Bursiyer Olarak Desteklenmesi
- Emekli Öğretim Üyelerinin İhtiyaç Duyulan Alanlarda Sözleşmeli Olarak İstihdam Edilmesi
- Üniversitelerde Sermaye Şirketi Statüsünden Teknoloji Transfer Ofisleri Kurulması
- 7. Yıl Ücretli Araştırma İzni (Sabbatical)
- Doktora Sonrası Araştırmacı İstihdamı (Post Doc)

KALİTE KURULU

- Gelişmiş ülkelerdeki yükseköğretim kurumlarının çıktığı odaklı **kalite süreçleri değerlendirmesi idari ve mali özerkliğe sahip bağımsız kalite ajansları** vasıtası ile gerçekleştirilmektedir.
- Ülkemiz yükseköğretim sisteminde ise bu yetki **yasal olarak YÖK'e** verilmiştir. Yeni YÖK, yükseköğretim sistemimizin **küresel rekabeti ve sürdürülebilirliği** için yetkilerini ilgili **kurumlara devretme anlayışı** içindedir. Bu kapsamda YÖK bünyesinde 2015 yılında karar alma süreçlerinde YÖK'e bağlı olmayan, ama yasal mevzuat gereği **YÖK ile ilişkili Kalite Kurulu** oluşturulmuştu.
- Bu yasal düzenleme ile dünyada rekabet ettiğimiz ülkelerdeki kalite ajansları ile benzer yapıda, **idari ve mali açıdan özerk** bir yapıya sahip Kalite Kurulu oluşturulacaktır. YÖK'ün **almış olduğu kararların** sonuçlarının değerlendirilmesi bu Kurul tarafından yapılacaktır. Bu değişiklik YÖK'ün **çıkışı kontrolü ve akreditasyona ilişkin yetkilerinin** bu Kalite Kurulu'na devredilmesi sonucunu doğuracaktır. (Kalite Kurulu: YÖK'ün ve ÜAK'ın seçeceği 6 öğretim üyesi, MEB'in seçeceği 1 öğretim üyesi, MYK, TÜAK, TÜBİTAK, TÜSEB, TOBB ile öğrenci temsilcisi de dâhil 13 üyeden oluşacaktır).

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARIMIZIN MİSYON FARKLILAŞMASI VE İHTİSASLAŞMASI

- Ülkemizin 2023 yılı hedefleri kapsamında yükseköğretim kurumlarımıza önemli görevler düşmektedir. Ancak, mevcut Kanun üniversitelerimizde **farklılaşmaya yeterince imkan sağlamamaktadır**.
- Üniversitelerimiz genellikle **birbirinin benzeri hatta aynısıdır**.
- Bu yasal düzenleme ile YÖK'e üniversitelerin ihtisaslaşmasını temin görevi de verilecek olup ilgili **bakanlıklarla işbirliği** ile yükseköğretim kurumlarımızın **ihtisaslaşması** sağlanacak ve bu şekilde **rekabeti** teşvik edilecektir; bu da ülke hedeflerine ulaşmada önemli katkılar sunacaktır.
- Misyon farklılaşması ve ihtisaslaşma **süreçlerinin değerlendirilmesi** ise bu yasal düzenleme ile oluşturacak **Kalite Kurulu'nca** yapılacaktır.

YÜKSEKÖĞRETİM EĞİTİM PROGRAMLARI DANIŞMA KURULU

- “Üniversiteli işsizler” ile ülkenin ihtiyaç duyduğu alanlardaki iş gücü yetersizliği, ülkemizin yakın dönemde önündeki **en önemli çözümlenmesi gereken öncelikli konuların** arasında yer alacaktır. Bu kapsamda **mezun-istihdam ilişkisi** ülkemizin küresel rekabeti açısından büyük önem taşımaktadır. Bunun için de **üniversitelerimizin kontenjan planlamalarının** ilgili **bakanlıklar ve özel sektörle birlikte** yapılması gerekmektedir.
- Bu yasal düzenleme kapsamında oluşturulacak Kurul ile YÖK’ün **kontenjan planlaması diğer paydaşların da görüşü alınarak daha rasyonel ve katılımcı** bir şekilde yapılabilecektir.

MESLEK YÜKSEKOKULLARI KOORDİNASYON KURULU

- Ülkemizin küresel rekabet odaklı kalkınması için **sanayinin ve özel sektörün ihtiyaç duyduğu insan kaynağı profili** sadece 4 yıllık üniversite mezunları ile sınırlı değildir.
- Ülkemizde **beceri odaklı insan kaynağına çok daha fazla ihtiyaç olmasına** rağmen bu ihtiyacı karşılayacak meslek yüksekokullarının ve bu okullardaki **programların izlenmesi ve geliştirilmesine** bugüne kadar yeterince odaklanılmamıştır.
- Bu yasal düzenleme ile oluşturulacak Kurul, bu sürecin **iyileşmesine ve geliştirilmesine** önemli katkı sağlayacaktır. Bu Kurulda, Bilim, Sanayi Bakanlığı, MEB, MYK yanı sıra TOBB da, yani dış paydaşlar ve iş dünyası da yer alacaktır.

MESLEK YÜKSEKOKULLARININ ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNDE AÇILMASININ TEŞVİK EDİLMESİ

- Meslek yüksekokullarında yetişen insan kaynağı profili daha **fazla sanayi ve iş dünyası** odaklı olmasına karşın **bu okulların iş dünyası ile ilişkileri zayıftır.**
- Bu yasal düzenleme ile **MYO'ların Organize Sanayi Bölgelerinde açılması** teşvik edilecektir. Bu kapsamda açılacak MYO'lar, okuttuğu öğrenci sayıları dikkate alınarak desteklenecektir.

İŞ YERİ ODAKLI EĞİTİMİNİN TEŞVİK EDİLMESİ

- Üniversitelerimizin özellikle **fen ve mühendislik bilimlerinde** öğrenim gören öğrencilerimizin mezuniyetleri sonrasında büyük çoğunluğu sanayi’de çalışma eğilimindedir. Ancak bu öğrencilerimizin eğitimleri sürecinde **beceri odaklı yetkinlikleri yeterince kazandırılmadığından**, mezuniyetleri sonrasında **istihdam süreçlerinde güçlükler** yaşanmaktadır.
- Bu yasal düzenleme ile fen ve mühendislik programlarında **1 yarıyıl süresince işyerinde** eğitim yapması teşvik edilecektir. Bu şekilde **beceri yetkinliği yüksek mezunlar** iş dünyasına kazandırılacak, aynı zamanda da **üniversitelerin iş dünyası ile işbirlikleri** geliştirilebilecektir.

BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJELERİNDE GÖREVLENDİRİLECEK ÖĞRENCİLERİN BURSİYER OLARAK DESTEKLENMESİ

- Halen mevcut yasa ve yönetmelik dâhilinde Bilimsel Araştırma Projelerinin bütçeleri ancak **bina, cihaz ve sarf malzemelerine** harcanırken ülkemiz küresel rekabeti açısından büyük önem arz eden **insan kaynağına ödeme yapılamamaktadır**.
- Bu yasal düzenleme ile Bilimsel Araştırma Projelerinde görev alacak **tezli yüksek lisans ve doktora öğrencilerine burs** verilebilecektir. Bu şekilde hem araştırmacı insan kaynağı kapasitemiz arttırılacak, hem de bilimsel araştırma üretim kapasitemiz arttırılacaktır.

EMEKLİ ÖĞRETİM ÜYELERİNİN SÖZLEŞMELİ OLARAK İSTİHDAM EDİLMESİ

- Öğretim üyesi **ihtiyacı** sadece yeni kurulan üniversitelerimizde değil, özellikle **ülkemiz için öncelikli alanlarda tüm üniversitelerimizde** de bulunmaktadır.
- Bu yasal düzenleme ile **emekli öğretim üyelerinin ilgili bölümün ihtiyacı ve üniversitenin talebi üzerine 75 yaşına kadar çalışabilmesi mümkün olabilecektir**. Bu şekilde ülkemiz yükseköğretiminin öğretim üyesi ihtiyacının karşılanması yönünde de önemli bir adım atılmış olacaktır (*Mevcut durum: Bu imkân sadece 2006 yılından sonra kurulan 41 devlet üniversitesi için söz konusu idi. Yeni düzenleme ile öncelikli alan ve ihtiyaç kriteri ile bütün üniversitelere imkân sağlanacaktır*).

TEKNOLOJİ TRANSFER OFİSİ

- Ülkemizin 2023 yılı hedefleri kapsamında **orta üstü ve özellikle de yüksek teknoloji ürünlerinin geliştirilmesi sürecinde** üniversitelerde proje tabanlı bilgi üretimi, bilginin teknolojiye dönüşümü ve takibinde ticarileştirilmesi büyük önem arz etmektedir.
- Bu yasal düzenleme ile üniversitelerimiz **sermaye şirketi statüsünde teknoloji transfer şirketi** kurabilecekler, bu şekilde **üniversitelerimizin başta sanayi olmak üzere iş dünyası ile işbirliği geliştirme** sürecine önemli katkı sağlayacaktır. Bu da özellikle **devlet üniversitelerimizi daha rekabetçi** duruma getirecektir.

Ek Madde 32 – Yükseköğretim kurumları, Ar-Ge ve yenilikçilikle ilgili olarak kamu ve özel sektör ile işbirliği yapmak, üretilen bilgi ve yapılan buluşları fikri mülkiyet kapsamında koruma altına almak ve uygulamaya aktarmak üzere, Yükseköğretim Kurulundan önceden izin alınarak, yükseköğretim kurumu yönetim kurulunun kararıyla sermaye şirketi statüsünde teknoloji transfer ofisi kurabilirler.

Şirketin kuruluş sermayesi, bilimsel araştırma projesi kaynaklarından veya döner sermaye gelirlerinden karşılanabilir.

Bu madde uyarınca kurulacak olan şirkette 4857 sayılı Kanuna tabi olarak işçi statüsünde personel istihdam edilir. Şirkette 6735 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde yabancı uyruklu personel çalıştırılabilir. **Şirket faaliyetlerinde hizmetine ihtiyaç duyulan öğretim elemanları yükseköğretim kurumlarının izni ile sürekli veya yarı zamanlı olarak çalıştırılabilirler.** Yarı zamanlı görev alan öğretim elemanlarının bu hizmetleri karşılığı elde edecekleri gelirleri, üniversite döner sermaye işletmesine yatırılmak zorunda değildir. Bunlara kendi yükseköğretim kurumlarınca ayrıca ek ödeme yapılmaz. Sürekli olarak istihdam edilecek personele kurumlarınca aylıksız izin verilir ve kadroları ile ilişkileri devam eder ve bu kişiler hakkında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 36 ncı maddesinin bu maddede yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri uygulanmaz.

Bu madde hükümleri kapsamında kurulan şirketler ile bunların yürüttükleri faaliyetler hakkında; **2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri uygulanmaz.** Şirketin, teşkili, görevleri, yönetimi, yükseköğretim kurumuyla ilişkisi çalışma usul ve esasları ve tasfiyesine ilişkin hususlar, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Maliye Bakanlığının görüşü üzerine, Yükseköğretim Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir.”

ÜCRETLİ ARAŞTIRMA İZNİ (SABBATICAL)

- Dünyada gelişmiş ve hızlı gelişmekte olan ülkelerde **6. yıldan sonra proje tabanlı araştırma izni (sabbatical)** kullanılmaktadır. Bu süreç hem öğretim üyelerinin **kariyerlerinin gelişimi** sürecine, hem de aynı zamanda da **kurumsal işbirliği geliştirilmesi** süreçlerine katkı sağlamaktadır.
- Bu yasal düzenleme ile sabbatical süreci üniversitelerimizde de uygulanacak, bu da yükseköğretim kurumlarımızın **araştırma kapasitesini ve ayrıca da ulusal ve uluslararası işbirliklerini** de arttıracaktır.

DOKTORA SONRASI ARAŞTIRMACI İSTİHDAMI (POST-DOC)

- Dünyada gelişmiş ve hızlı gelişmekte olan ülkelerde, **doktora eğitimi sonrasında doktora sonrası araştırmacı (post-doc)** olarak çalışmasına yönelik olarak **araştırma süreçleri odaklı esnek kariyer geliştirme** profilleri bulunmaktadır.
- Bu yasal düzenleme ile **post-doc uygulama süreci** ülkemiz üniversitelerinde de uygulanabilecek, bu şekilde yükseköğretim kurumlarımızın **araştırma kapasitesini arttırılacak** ve ayrıca ülkemizin **öncelikli hedefleri arasında yer alan daha fazla doktoralı insan kaynağı** geliştirilmesi mümkün olabilecektir. Doktorasını tamamlayanlar için, 3 yıla kadar, üniversitelerimizde yeni bir istihdam imkânı sunulmuş olacaktır.

YENİ YÜKSEKÖĞRETİM SİSTEMİ YAKLAŞIMI

Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma
(Çeşitlilik)

(Bölgesel Kalkınma, Araştırma, Eğitim, Uluslararasılaşma, ÜSİ)

Rekabet
(Performans Odaklılık)

Kurumsal Özerklik
(Esnek Yönetişim)